

Ar Eiropas Savienības
Erasmus+ Programmas
atbalstu

Izglītības un zinātnes ministrija

VADLĪNIJAS PIEAUGUŠO NEFORMĀLĀS IZGLĪTĪBAS KVALITĀTES NODROŠINĀŠANAS POLITIKAS IEVIEŠANAI

Izstrādātas Eiropas Komisijas Erasmus+ programmas projektā “Nacionālie koordinatori Eiropas programmas īstenošanai pieaugušo izglītības jomā” (Nr.567453-EPP-1-2015-1-LV-EPPKA3-AL-AGENDA)

Saturs:

Ievads.....	3
1. Pieaugušo neformālās izglītības galvenie kvalitātes nodrošināšanas kritēriji.....	5
1.1. Eiropas Savienības prakse pieaugušo izglītības kvalitātes nodrošināšanā.....	5
1.2. Pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritēriji.....	6
1.3. Pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritēriji publiskajam iepirkumam.....	8
1.4. Pieaugušo izglītības kvalitātes nodrošināšanas modelis.....	8
1.5. Ieteikumi pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritēriju ieviešanai izglītības politikas dokumentos.....	10
2. Pieaugušo izglītības guvēja atbalsta modeļa sagatavošana korelācijā ar pieaugušo izglītības pārvaldības modeli.....	11
3. Ieteikumi neformālās izglītības programmu atbilstības Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrai (LKI) veicināšanai.....	13

Pielikums

Izmantotie avoti

IEVADS

Eiropas ekonomiskās izaugsmes nodrošināšanā būtiska nozīme ir izglītībai, valstu izglītības sistēmām un izglītības kvalitātei. Izglītības kvalitātes uzlabošana ir cieši saistīta ar ilgtermiņa ekonomisko izaugsmi un darbavietām Eiropā. Kvalitatīva izglītība ir būtiska nodarbinātībai, sociālajai kohēzijai un Eiropas kopīgajiem ekonomiskajiem un sabiedriskajiem panākumiem, tomēr izglītības kvalitāte ir pastāvīgi jāuzlabo, un tam ir nepieciešama efektīva kvalitātes nodrošināšanas sistēma, kas aptver visas izglītības pakāpes. 2014. gada maijā Eiropas Savienības (turpmāk – ES) valstu izglītības ministri atzina kvalitātes nodrošināšanas pasākumu kopuma nozīmīgo lomu, jo tas izglītības īstenotājiem un politikas veidotājiem palīdz risināt aktuālas problēmas. Kvalitātes nodrošināšanas sistēmām ir jābūt balstītām uz principiem, kas paredz ne tikai „kontroljautājumu sarakstu”, bet arī mācīšanās un mācīšanās kvalitātes uzlabošanu. Minētais attiecināms arī uz pieaugušo izglītību, jo pieaugušo izglītība veido pamatu plašai visas sabiedrības iesaistei profesionālajā tālākizglītībā un profesionālajā pilnveidē, neformālajā izglītībā un pašizglītībā, veidojot mūžizglītību par sabiedrības dzīves sastāvdaļu.

Pieaugušie izglītību var iegūt gan formālās izglītības programmās, gan neformālās izglītības programmās. Formālās izglītības kvalitātes nodrošināšana katrā izglītības pakāpē un veidā tiek noteikta Izglītības likumā, Profesionālās izglītības likumā un Ministru kabineta noteikumos noteiktā kārtībā¹. Izglītības likumā² pieaugušo neformālajai izglītībai izvirzīts nosacījums – tās atbilstība valsts un darba devēju, kā arī personības izaugsmes interesēm, kas būtībā ir kvalitatīvas pieaugušo neformālās izglītības izpratnes pamats. Valsts intereses ir jāskata sociālajā un ekonomiskajā dimensijā. ES sociālā dimensija vienmēr ir cieši saistīta ar tās ekonomiskajiem mērķiem. Darba apstākļu, dzīves līmeņa un dzimumu līdztiesības uzlabošana ir bijuši svarīgi ES mērķi un vienmēr ir attīstījusies saistībā ar vienotā tirgus un ES pilsonības jēdziena padziļināšanos³, valstīs nodrošinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus un pamattiesības. Līdz ar to pieaugušo izglītības saturam jānodrošina ne vien personības interešu attīstīšana, bet arī demokrātijas, ekonomikas un tautsaimniecības progresam nepieciešamās zināšanas, prasmes un kompetence.

Formālā izglītība Izglītības likumā ir definēta kā sistēma, kas ietver pamatzglītības, vidējās un augstākās izglītības pakāpes, kuru programmu apguvi apliecina valsts atzīts izglītības un/vai profesionālās kvalifikācijas dokuments, savukārt neformālā izglītība ir ārpus formālās izglītības organizēta, sabiedrības interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība. Formālās profesionālās izglītības ieguvu pieaugušajiem nodrošina profesionālās tālākizglītības programmas un profesionālās pilnveides izglītības programmas, kas pēc licences saņemšanas tiek īstenotas izglītības iestādēs un Nacionālo bruņoto spēku vienībās (turpmāk – NBS vienība), kuru uzdevumos ietilpst pieaugušo izglītības programmu īstenošana. Daudz plašāks ir pieaugušo neformālās izglītības programmu īstenošanu loks, jo neformālās izglītības programmas īsteno gan izglītības iestādes, gan privātpersonas.

Nepieciešamība sagatavot pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritērijus tika ietverta iepriekš īstenotā Izglītības un zinātnes ministrijas (turpmāk – IZM) projekta „Eiropas programmas īstenošana pieaugušo izglītības jomā” (Nr. 2012-3753/001-001) secinājumos⁴. Vadlīnijās raksturoti pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritēriji, kā arī kvalitātes kritēriji, kas ir piemērojami

¹ Ministru kabineta 2016. gada 20. decembra noteikumi Nr. 831 “Kārtība, kādā akreditē izglītības iestādes, eksaminācijas centrus un citas Izglītības likumā noteiktās institūcijas, vispārējās un profesionālās izglītības programmas un novērtē valsts augstskolu vidējās izglītības iestāžu, valsts un pašvaldību izglītības iestāžu vadītāju profesionālo darbību”

² Izglītības likuma 46.pantā “Pieaugušo izglītības programmas” trešā daļa “Pieaugušo neformālās izglītības programmas nosaka šīs izglītības saturu un to atbilstību valsts un darba devēju, kā arī personības izaugsmes interesēm, un šīs programmas pieaugušajiem ir tiesības apgūt visa mūža garumā neatkarīgi no iepriekš iegūtās izglītības”.

³ Pārdomudokuments par Eiropas sociālo dimensiju (2017.) Sk. https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-social-dimension-europe_lv

⁴ Sk. http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/02_Forum_Fernate_5.pdf

publiskajos iepirkumos kvalificētākā pretendenta noteikšanai un izglītības piedāvājuma salīdzināšanai.

1. Pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes nodrošināšanas pamata kritēriji

Pieaugušais izglītību var iegūt gan formālās izglītības programmās, gan pieaugušo neformālās izglītības programmās. Pieaugušo neformālās izglītības programmu īstenošanu nodrošina gan izglītības iestādes, gan privātpersonas (juridiskās un fiziskās personas). Lai īstenotu pieaugušo izglītības programmu, juridiskām un fiziskām personām ir jāsaņem licence pašvaldībā, savukārt izglītības iestādes var īstenot pieaugušo izglītības programmas bez licences⁵.

Kritērijs ir būtiska pazīme, pazīmju kopums, pēc kura vērtē vai ar kuru salīdzina, mēraukla⁶.

1.1. Eiropas Savienības prakse pieaugušo izglītības kvalitātes nodrošināšanā

Pieaugušo izglītība kā prioritāte ir noteikta vairākos dokumentos ES izvirzīto mērķu sasniegšanai uz zināšanām balstītas ekonomikas un labklājības izaugsmei. Jau 2006. gadā tika pieņemts Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikums par pamatprasēm mūžizglītībā, kurā ietverti ieteikumi pieaugušo mūžizglītības sistēmu izveidei dalībvalstīs.

Attīstot ES politiku pieaugušo izglītības jomā, Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļaušanas ģenerāldirektorāts publiskoja pētījuma “Pieaugušo izglītības politiku un to efektivitātes Eiropā padziļināta analīze” gala ziņojumu⁷ (turpmāk – EK ziņojums). Pētījumā identificēti seši efektīvas pieaugušo izglītības veiksmes faktori, no kuriem viens ir augstas kvalitātes pieaugušo izglītības nodrošināšana. Šāda veiksmes faktora noteikšana izriet no vairākiem pēdējā laikā sagatavotiem pieaugušo izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēmu pētījumiem ES dalībvalstīs. ES izglītības politikas dokumentos pieaugušo izglītības kvalitātes nodrošināšana ir noteikta kā būtiska prioritāte, īpaši atbildības par publisko resursu izlietošanu un stratēģiskās sistēmas ES sadarbībai izglītības un apmācības jomā (“ET 2020”) mērķu kontekstā⁸.

EK programmas profesionālās izglītības un tālākizglītības kvalitātes nodrošināšanai (turpmāk – EQAVET) ietvaros no 2013.–2015. gadam dalībvalstu izglītības un nodarbinātības ekspertu darba grupa sagatavoja pieaugušo mūžizglītības kvalitātes rādītājus:

- nacionāla, lokāla vai **iekšēja kvalitātes nodrošināšanas sistēma**;
- pieaugušo izglītības **informācijas, konsultāciju un programmu pieejamība**;
- mācību **personāla kvalitāte**;
- programmu īstenošanas **vadība**;
- **iznākuma rādītāji**, t.sk. programmu apguvušo skaits, kas sešu mēnešu laikā atrod darbu, uzlabo savu situāciju darba un sociālajā vidē, piedalās kompetences atzīšanā vai turpina mūžizglītību citās programmās;
- darba devēju un sociālo partneru **novērtējums**;
- nepieciešamo **programmu un to satura identificēšana**;
- **ieguldījums ekonomikas izaugsme un sociālajā iekļaušanā** (raksturo sistēmas attīstību, jo ietver gan sociālo partneru iesaistes īpatsvaru valsts līmeņa un lokālo pārvaldes institūciju darbībā, pieaugušo izglītības īstenošanu skaitu, kas piedalās programmās, kuras veidotas sadarbībā ar sociālajiem partneriem lokālā, reģionālā vai valsts līmenī, gan mazā un vidējā biznesa sektora izaugsmi, indivīdu ekonomiskās aktivitātes rādītājus).

⁵ Izglītības likuma 46.panta “Pieaugušo izglītības programmas” piektā daļa “Izglītības iestādes, kā arī Nacionālo bruņoto spēku vienības, kuru uzdevumos ietilpst pieaugušo izglītības programmu īstenošana, ir tiesīgas īstenot pieaugušo neformālās izglītības programmas bez licences saņemšanas, bet citas juridiskās un fiziskās personas, kuras nav reģistrētas Izglītības iestāžu reģistrā, — pēc licences saņemšanas pašvaldībā”.

⁶ Latviešu valodas vārdnīca. Avots, 2006.

⁷ Sk. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7851&type=2&furtherPubs=yes>

⁸ Sk. iepriekšējo atsauci, 4 lpp.

Visi minētie EQAVET pieaugušo izglītības kvalitātes rādītāji kopumā nav tieši piemērojami katram pieaugušo izglītības īstenotājam, taču no tiem secināmi galvenie kritēriji pieaugušo izglītības kvalitātei:

- iekšējie kvalitātes nodrošināšanas pasākumi;
- informācijas par izglītības iespējām sagatavošana un izplatīšana;
- vienlīdzīga izglītības pieejamība;
- kvalitatīva mācību personāla nodrošināšana;
- izglītības programmas vadība;
- iznākuma rādītāju (rezultātu) apzināšana, apkopošana un izvērtēšana;
- sadarbība ar partneriem izglītības programmu satura sagatavošanā;
- viedokļu par rezultātiem apzināšana.

EK ziņojums ietver rekomendācijas nodrošināt uz pierādījumiem balstītu pieeju pieaugušo izglītības rezultātu noteikšanā. Atbilstoši ziņojumam, rezultātiem jābūt noturīgiem, uz pierādījumiem balstītiem un atbilstoši nozares politikai⁹. Attiecīgi arī pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritērijiem jābūt saistītiem ar pierādījumiem, kas var sniegt informāciju par kritērija izpildi, izpildes apjomu un līmeni. EK finansētajā pētījumā “Pieaugušo izglītības sektora attīstība. Pieaugušo izglītības kvalitāte”(iepirkums EAC/26/2011)¹⁰katrai dalībvalstij ir ierosināts ietvert EQAVET indikatorus pieaugušo izglītības kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūrā.

Eiropas Padomes Rezolūcijā par atjaunotu Eiropas izglītības programmu pieaugušajiem 2012. – 2014. gadam (2011/C 372/01) ir pieaugušo izglītības kvalitāte un efektivitāte ir noteikta kā prioritāte. Rezolūcija aicina katru dalībvalsti:

- 1) izstrādāt pieaugušo izglītības īstenotāju kvalitātes nodrošināšanas veidus, piemēram, izmantojot akreditācijas sistēmu, ņemot vērā citās nozarēs jau pastāvošās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas un standartus;
- 2) uzlabot pieaugušo izglītības personāla kvalitāti, piemēram, definējot profesionālās kompetences kritērijus, ieviešot efektīvas sistēmas sākotnējai apmācībai un profesionālai izaugsmei;
- 3) nodrošināt pārskatāmu pieaugušo izglītības finansējuma sistēmu, kas balstās uz kopēju atbildību un kurā sabiedrības lielākā daļa ir apņēmības pilna attīstīt minēto nozari un atbalstīt tos, kas nespēj maksāt.
- 4) Izstrādāt mehānismus, kas nodrošinātu izglītības satura atbilstību darba tirgus vajadzībām un nodrošinātu iespējas iegūt kvalifikāciju un apgūt jaunas prasmes, kas uzlabo indivīda spēju pielāgoties mainīgās vides jaunajām prasībām;
- 5) pastiprināt sadarbību un partnerību starp visām pieaugušo izglītībā ieinteresētajām pusēm, sevišķi valsts iestādēm, dažādiem pieaugušo izglītības pakalpojumu sniedzējiem, sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, jo īpaši reģionālā un vietējā mērogā, saistībā ar “izglītības reģionu” un vietējo izglītības centru attīstību.

1.2. Pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritēriji

Izglītības likumā¹¹ pieaugušo neformālajai izglītībai izvirzīts nosacījums –atbilstība valsts un darba devēju, kā arī personības izaugsmes interesēm, kas būtībā ir kvalitatīvas pieaugušo neformālās

⁹ Sk. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7851&type=2&furtherPubs=yes>, 150 lpp.

¹⁰ https://www.academia.edu/4199027/Developing_the_adult_learning_sector_Quality_in_the_Adult_Learning_Sector

¹¹ Izglītības likuma 46. panta “Pieaugušo izglītības programmas” trešā daļa “Pieaugušo neformālās izglītības programmas nosaka šīs izglītības saturu un to atbilstību valsts un darba devēju, kā arī personības izaugsmes interesēm, un šīs programmas pieaugušajiem ir tiesības apgūt visa mūža garumā neatkarīgi no iepriekš iegūtās izglītības”.

izglītības pamats. Valsts interesēs ir izglītota, motivēta un pilsoniska sabiedrība, kas nodrošina demokrātiskas valsts attīstību. Būtisku pienesumu iepriekšminētajiem rādītājiem var sniegt kvalitatīvi pieaugušo neformālās izglītības rezultāti. Kvalitatīva, sabiedrības un darba tirgus vajadzībām atbilstoša pieaugušo izglītība nodrošina pieaugušajam zināšanas, prasmes un mūsdienīgas kompetences, kas nepieciešamas, lai pieaugušais gūtu iecerētos panākumus.

Pētot jau ieviestās izglītības kvalitātes kritēriju sistēmas, var izšķirt gan procesa novērtēšanas, gan rezultāta kritērijus. Projekta „Eiropas programmas īstenošana pieaugušo izglītības jomā” (Nr. 2012-3753/001-001) ietvaros Izglītības un zinātnes ministrija 2014. gada 14. martā organizētajā starpresoru foruma „Pieaugušo izglītības kvalitāte un tās nodrošinājums” diskusijās tika aktualizēts jautājums: izglītības kvalitāte – process vai rezultāts? Tika secināts, ka pieaugušo izglītības kvalitātes noteikšanai nepieciešami abu veidu rādītāji. Saskaņā ar izglītības kvalitātes un efektivitātes zinātniskajām nostādnēm indikatori jābūvē vienotā sistēmā un ar vienotām metodēm¹².

Ņemot vērā minēto, kvalitatīvas pieaugušo neformālās izglītības programmu īstenošanas iepirkuma kritēriji tika sagatavoti atbilstoši šādiem **principiem**:

- nepieciešami **vienoti** kritēriji, kas tiks vērtēti ar vienotām metodēm;
- ietverami gan izglītības **procesu**, gan **rezultātus** raksturojoši kritēriji;
- ietverami kritēriji, kas raksturo **atbilstību** sabiedrības, darba devēju un personības izaugsmes interesēm;
- kritēriji jāsaista ar **pierādījumiem** par kritērija izpildi.

Galvenie kritēriji pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes nodrošināšanai:

1. Ir izsniegta pašvaldības **licence** izglītības programmas īstenošanai (izņemot Izglītības iestāžu reģistrā reģistrētas izglītības iestādes, NBS vienības);
2. Ir sagatavota pieaugušo neformālās izglītības **programma**, ņemot vērā darba tirgus / sabiedrības pieprasījumu;
3. Pieaugušo neformālās izglītības programmā definēti **sasniedzamie rezultāti** atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrai;
4. Ir nodrošināti pieaugušo neformālās izglītības programmas īstenošanai nepieciešamie materiāltehniskie **resursi** un mācību **līdzekļi**;
5. Ir nodrošināts pieaugušo neformālās izglītības programmas īstenošanai nepieciešamais **personāls**, kura pieredze, izglītība, kvalifikācija atbilst izglītības programmas tematiskajai jomai un mācību kursam (modulim);
6. Ir noteikts pieaugušo neformālās **izglītības programmas vadītājs**;
7. Pieaugušo neformālās izglītības īstenošana nodrošina **iekšējās kvalitātes kritēriju** (piem., pašvērtēšana) ieviešanu;
8. Pieaugušo neformālās izglītības īstenošana nodrošina **sadarbojas ar** nozares **darba devējiem** un / vai darba devēju organizācijām atbilstoši izglītības programmas jomai;
9. Pēc programmas apguves tiek izsniegts **izglītības dokuments**;
10. Ir nodrošināta absolventu un klientu viedokļu apzināšana, ir saņemti augsti novērtējumi par pieaugušo neformālās izglītības programmas/u īstenošanu iepriekš gan no pasūtītāja, gan absolventu puses;
11. Ir nodrošināta izglītības programmas īstenošanai atbilstoša mācību vide.

Atbilstoši Jauno darba prasmju programmai (Eiropas Komisijas iniciatīva nodarbinātības paaugstināšanai "*NewSkillsagenda. Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness*") ir noteikti papildu pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritēriji:

- Pieaugušo izglītības īstenošana nodrošina **mācības darba vietā**;
- Pieaugušo izglītības īstenošana nodrošina mācību personāls – **pieredzējuši un nozares organizācijās atzīti profesionāļi**;

¹² Sk. <http://www.nozaruekspertupadomes.lv/aktuali/starpresoru-forums-pieauguso-izglitibas-kvalitate-un-tas-nodrosinajums-334>

- Pieaugušo izglītotājs ir **iesaistīts** darba devēju, darba ņēmēju vai ar tā pamatdarbības jomu saistītas **sabiedriskas organizācijas darbā**.

Minētie kritēriji ir apspriesti projekta reģionālajos pieaugušo izglītības īstenotāju un pašvaldības speciālistu semināros un Latvijas Pieaugušo izglītības apvienības organizētajos semināros. Semināru ietvaros tika sniegti vairāki ieteikumi kvalitātes kritēriju saturam un formulējumiem, kas kopumā ir ņemti vērā.

Pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritēriji, to skaidrojums un pierādījumi par to izpildi apkopoti pielikumā pievienotajā tabulā.

1.3. Pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes papildu kritēriji publiskajam iepirkumam

Pieaugušo izglītības sektorā samērā bieži tiek īstenoti pieaugušo izglītības pakalpojuma publiskie iepirkumi. Atbilstoši Iepirkumu uzraudzības biroja (turpmāk – IUB) publikāciju datiem 2015. gadā no izglītības un mācību pakalpojumu iepirkumiem galvenokārt tika iepirkts pieaugušo neformālās izglītības pakalpojums (96%). Pieaugušo neformālās izglītības iepirkuma galvenie organizētāji ir Nodarbinātības valsts aģentūra (bezdarbniekiem un darba meklētājiem), atsevišķas pašvaldības (latviešu valodas apguves programmu īstenošanai un personāla mācībām) u.c. ES finansēto projektu īstenošanai pieaugušo izglītības pakalpojuma iepirkumus īstenojušas arī nevalstiskā sektora organizācijas, piemēram, Latvijas Darba devēju konfederācija, biedrība “Auto asociācija” u.c.

Piedaloties iepirkumos, pretendentiem ir jāatbilst Publisko iepirkumu likumā noteiktajām prasībām, tai skaitā, jābūt atbilstībai publiskā finansējuma saņemšanai, kā arī jābūt iegūtām tiesībām īstenot izglītības programmas atbilstoši normatīvo aktu prasībām (reģistrācija; ja nepieciešams - licence). Iepriekšējas darbības pieredzes apliecināšanai ir noteikti iepriekšēja perioda finanšu apgrozījuma apmēra nosacījumi, iepriekšēja pieredze pasūtījumam atbilstošu izglītības programmu īstenošanā. Praktiski visos iepirkumos ir izvirzītas prasības mācību personālam - gan iepriekšējai pieredzei, gan izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai. Atsevišķos iepirkumos noteikti temati, kuriem jābūt ietvertiem piedāvājamo izglītības programmu saturā. No iepriekšminētā var secināt, ka vienoti nosacījumi pieaugušo neformālās izglītības pakalpojuma publiskā iepirkuma procedūrās nepastāv, izņemot Publisko iepirkumu likumā noteiktos vispārējos pakalpojuma sniedzēja atlases nosacījumus.

Lai noteiktu publiskajā iepirkumā piemērotāko pretendentu pieaugušo neformālās izglītības pakalpojuma sniegšanai, **papildus** atbilstībai **Publisko iepirkumu likuma 44. pantā (atbilstība profesionālās darbības veikšanai), 45. pantā (saimnieciskais un finansiālais stāvoklis), 46. pantā (tehniskās un profesionālās spējas), 47. pantā (kvalitātes vadības standarti) un 48. pantā (vides vadības standarti) noteiktajām prasībām**, konkrētā publiskā iepirkuma dokumentos nosakāma pretendenta atbilstība 1.2. sadaļā dotajiem 11 galvenajiem kritērijiem pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes nodrošināšanai.

1.4. Pieaugušo izglītības kvalitātes nodrošināšanas modelis

Visbiežāk izglītības kvalitātes nodrošināšanas modelis tiek attēlots ar apla diagrammas palīdzību. Apla attēlojuma mērķis ir parādīt kvalitātes nodrošināšanas procesa nepārtrauktību. **Plānot** – nozīmē noteikt mērķus, definēt un paredzēt veicamās darbības; **darīt** – ieviest procesus vai ieviest izmaiņas procesos atbilstoši plānotajam; **pārbaudīt** – mērīt, salīdzināt darbības rezultātus, to atbilstību plānotajam un **riņķoties** – meklēt un analizēt cēloņus neatbilstībām, kā arī tās novērst, lai uzlabotu procesu izpildījumu.¹³

¹³ Turpat, 11. lpp.

EK Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļaušanas ģenerāldirektorāta pētījumā “Pieaugušo izglītības politiku un to efektivitātes Eiropā padziļināta analīze” ir noteikti četri modeļi:

1. **Izglītības ceļa modelis**, kas ietver pasākumus, lai pieaugušais apzinātos savas mācību vajadzības un apgūtu šīs identificētās zināšanas, prasmes un kompetenci;
2. **Politikas progresa modelis**, kurā atspoguļo katra īstenotā politikas pasākuma izejas datus un rezultātu, kā arī tās īstenošanas posmus un iegūto rezultātu un iznākumu. Piemēram, šajā modelī katram pasākumam tiek noteikti rezultāti un to sasniegšana tiek uzraudzīta;
3. **Rezultātu ķēdes modelis**, kas atspoguļo loģisku saistību starpieguldījumiem, darbībām un rezultātiem. Uzrādītie rezultāti šajā modelī tiek iedalīti atbilstoši dažādām mērķa grupām, piemēram, izglītojamie, darba devēji, pašvaldības un izglītības īstenotāji, kā arī tiek noteikta saikne starp ieguldījumiem, darbībām un rezultātiem;
4. **Ieejas un izejas modelis**, kas rāda ieguldījumu darbības īstenošanai un rezultātus, atrodot uz izglītojamo vērsto risinājumu, kas ne vienmēr ir visekonomiskākais. Ar šo modeli var pārvarēt pieaugušo šķēršļus dalībai pieaugušo izglītībā, piemēram, nodrošinot izglītojamo konsultēšanu un vadīšanu.¹⁴

EQAVET profesionālās izglītības, t.sk., pieaugušo izglītības kvalitātes nodrošināšanā ierosina izmantot kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas ciklu – plānošanu, ieviešanu, attīstīšanu un pārskatīšanu.¹⁵ Plānošana nozīmē noteikt skaidrus, atbilstošus un sasniedzamus mērķus un uzdevumus; ieviešana – īstenot procedūras, lai nodrošinātu mērķu sasniegšanu un uzdevumu izpildi; attīstība – apkopot un apstrādāt datus, izstrādājot mehānismus sasniegumu un rezultātu attīstībai, lai varētu veikt novērtēšanu; pārskatīšana – pēc atsauksmju izvērtēšanas, pārrunām ar galvenajām iesaistītajām pusēm un šo pārrunu analīzes izstrādāt procedūras paredzamo rezultātu, lai nodrošinātu rīcības plānu nepieciešamajam izmaiņām.

EQAVET darba grupas pieaugušo izglītības kvalitātes ziņojuma “Par atbalstu pieaugušo izglītībai, pieaugušo profesionālajai tālākizglītībai un vispārējo prasmju attīstībai, izmantojot kvalitātes nodrošināšanas un indikatoru aprakstus” rekomendācijās pamatota EQAVET kvalitātes nodrošināšanas cikla un adaptētu indikatoru pielietošana.¹⁶

EQAVET darba grupas sagatavotā pieeja ietver iekšējo vērtēšanu jeb pašvērtēšanu kā pamata procesu izglītības kvalitātes nodrošināšanai. Iekšējā vērtēšana saistās ar augstu paša izglītības īstenotāja atbildību par izglītības procesu, rezultātiem un kvalitāti.

Analizējot pašvērtēšanu kā instrumentu izglītības kvalitātes nodrošināšanā, veiktajā ieinteresēto pušu aptaujā 43,1% respondentu norādīja, ka pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes uzraudzība jānodrošina ar iekšējās vērtēšanas jeb pašvērtēšanas palīdzību. Pašvērtēšana kā izglītības kvalitātes nodrošināšanas instruments tika akceptēta arī reģionālajos semināros un Latvijas Pieaugušo izglītības apvienības seminārā.

Līdzīgi kā profesionālās izglītības (t.sk. profesionālās tālākizglītības) kvalitātes nodrošināšanas sistēmā pieaugušo izglītības īstenotājiem pašvērtēšanas procesā ieteicams izmantot vienus pieaugušo izglītības kvalitātes kritērijus.(sk., 1.2. punktu).

¹⁴ Sk.<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7851&type=2&furtherPubs=yes>, 33 lpp.

¹⁵ Metodiskie ieteikumi profesionālās izglītības un vispārējās izglītības iestāžu pašvērtēšanai. Valsts izglītības attīstības aģentūra, 2015. Sk.: http://viaa.gov.lv/library/files/original/06_IKVD_Metod_ieteik_pasvertesanai_upd.pdf, 12 lpp.

¹⁶ Sk.: https://ec.europa.eu/epale/sites/epale/files/al_-_cvet_results_june_2015.pdf, 6.-9.lpp.

1. attēls. Pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes nodrošināšanas modelis.

Saīsinājumi: IP – izglītības programma; SR/SMR – sasniedzamie rezultāti/sasniedzamie mācīšanās rezultāti

1.5. Ieteikumi pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritēriju ieviešanai izglītības politikas dokumentos

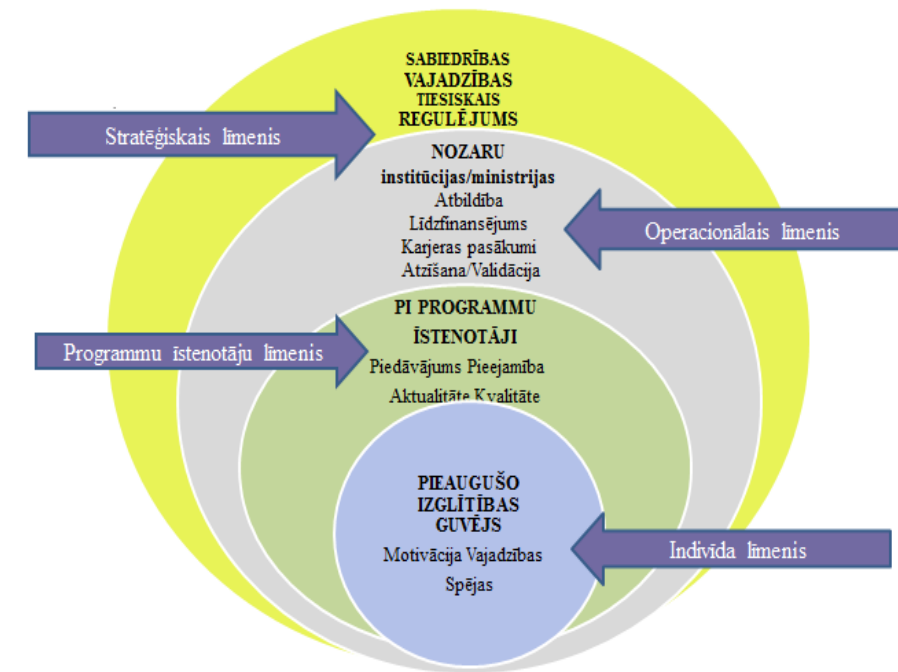
1. Ņemot vērā, ka Pieaugušo izglītības pārvaldības modeļa ieviešanas plānā 2016.–2020. gadam (Ministru Kabineta 2016. gada 5. maija rīkojums Nr. 287) kā viens no plāna ieviešanas rezultātiem ir noteikts izstrādāt pieaugušo izglītības piedāvātāju kvalitātes kritērijus un noteikt kvalitātes prasības pieaugušo izglītības programmām, Izglītības likumā ir nepieciešams definēt pieaugušo izglītības kvalitātes terminu, t.sk. pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes terminu. Tas paredz:
  1. Ieviest vienotu pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēmu, nosakot pieaugušo izglītības piedāvātājiem atbilstoši vienotiem kvalitātes kritērijiem ikgadēju pašvērtēšanas veikšanu un pašnovērtējuma ziņojuma sagatavošanu, kā arī tā aktualizēšanu un publiskošanu savā vai dibinātāja tīmekļa vietnē. Papildināt ar atbilstošu tiesību normu Izglītības likuma 46. pantu.
  2. Noteikt valsts vai pašvaldību institūciju/-as, kuru funkcijās ietverta metodiskā atbalsta sniegšana pieaugušo neformālās izglītības īstenotājiem izglītības kvalitātes nodrošināšanā, t.sk. pašvērtēšanā un pašnovērtējuma ziņojuma sagatavošanā.
  3. Sadarbībā ar Finanšu ministriju un Iepirkumu uzraudzības biroju sagatavot priekšlikumu, lai pieaugušo neformālās izglītības pakalpojuma publiskajā iepirkumā tiktu noteikts pasūtītāja pienākums piedāvājuma vērtēšanas kritērijos ietvert pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritērijus.

2. Pieaugušo izglītības guvēja atbalsta modeļa sagatavošana korelācijā ar pieaugušo izglītības pārvaldības modeli

Pieaugušo izglītības veicināšanā būtiska nozīme ir izstrādātajam. Pieaugušo izglītības pārvaldības modeļa ieviešanas plānam¹⁷ 2016. – 2020. gadam, kuru izstrādes gaitā tika secināts, ka iedzīvotāju vidū vērojama zema izpratne un pieredze par pieaugušo izglītības būtību un piedāvājumu, kā arī zemi pieaugušo iesaistīšanās rādītāji (2014. gadā vidēji 5,5%). Tai pat laikā ES pētījumos ir secinājumi, ka nākotnē gaidāms lielāks pieprasījums pēc vidējās un augstākās kvalifikācijas speciālistiem, t.sk. ar pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību¹⁸. Tas nozīmē, ka ja pieaugušajiem ar zema līmeņa prasmēm un zemu kvalifikācijas līmeni netiks sniegts atbalsts to paaugstināšanai, tad būs problemātiski iesaistīties darba tirgū un būt nodarbinātam. Tādējādi aktualizējas pasākumu nepieciešamība, institūciju loks, kas var sniegt pieaugušajam atbalstu pieaugušo izglītības veida, programmu un iespēju izvēlē.

Modelis ir vienkāršots objekta atveidojums (piem., shēma, attēls, jēdzienu sistēma), kas atspoguļo objekta īpašības, struktūru¹⁹. Pieaugušo izglītības pārvaldības modelis paredz izveidot pastāvīgu un ilgtspējīgu pieaugušo izglītības sistēmu, kas novērsīs pieaugušo izglītības sadrumstalotību, atsevišķo institūciju rīcības nesaskaņotību un informācijas nepietiekamību pieaugušo izglītības plānošanai un ietekmes novērtēšanai. Modeļa darbība paredzēta jebkura avota finansējuma, t.sk. valsts budžeta, pārvaldībai, ievērojot dažādo institūciju kompetenci un lomu pieaugušo izglītības īstenošanā. Profesionālās izglītības politikas pārvaldībā tiek izdalīti trīs līmeņi - 1) stratēģiskais bloks, 2) operacionālais bloks un 3) profesionālās izglītības programmu piedāvātāji²⁰.

Pieaugušo izglītībā katrā līmenī ir jāīsteno pasākumi, kas nodrošina un iespēju iesaistīties pieaugušajam personīgi nozīmīgā izglītības programmā.

2.attēls. Pieaugušo izglītības guvēja atbalsta modelis korelācijā ar pieaugušo izglītības pārvaldības modeli

¹⁷Pieņemts ar 2016.gada 5.maija Ministru kabineta rīkojumu Nr.287

¹⁸ Sk. <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/forecasting-skill-demand-and-supply/data-visualisations>

¹⁹ Latviešu valodas vārdnīca. Avots, 2006.

²⁰Ar Ministru Kabineta 2016. gada 5.maija rīkojumu Nr. 287 apstiprinātais «Pieaugušo izglītības pārvaldības modeļa ieviešanas plāns»

Pieaugušo izglītības guvēja atbalsta iespējas dalībai izglītības programmās:

- **Indivīda līmenī.** Lai pieaugušais iesaistītos izglītībā, būtisks aspekts ir pašizpēte un savas motivācijas, vajadzību un spēju apzināšanās. Šajā līmenī pieaugušajam tiek piedāvātas karjeras atbalsta programmas Labklājības ministrijas iestādēs (Nodarbinātības valsts aģentūra, Sociālās integrācijas valsts aģentūra). Vienlaikus pieaugušais atbalstu var gūt, izmantojot Valsts izglītības attīstības aģentūras piedāvātos resursus, piem., projektā “Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide”, izmantojot elektronisko Nacionālo iespēju datu bāzi (www.niid.lv) u.c.;
- **Programmu īstenotāju līmenī.** Atbalsts pieaugušajam var būt vienīgi kvalitatīva, pieejama un pielietojama izglītība, kas uzsvēta arī ES Sociālo tiesību pilārā. Ja izglītības iestādes piedāvājums atbilst šajā projektā 11 piedāvātajiem kvalitātes kritērijiem, pieaugušajam ir iespēja pie šāda īstenotāja saņemt labu un kvalitatīvu pieaugušo izglītību un sasniegt plānotos rezultātus. Atbalsta programmas kvalitatīvu pieaugušo izglītības programmu īstenošanai prioritārās tautsaimniecības nozarēs ir izveidotas gan Nodarbinātības valsts aģentūrā, gan Ekonomikas ministrijā, gan Valsts izglītības attīstības aģentūrā;
- **Nozaru institūciju/ministriju līmenī.** Pēc apsekojuma²¹ datiem pieaugušie kavējošus faktorus izglītības ieguvei minēja gan dārgās izmaksas (53,3%), gan nespēju savienot apmācības ar darba grafiku un ģimenes apstākļus (30,8%). Tādējādi nozaru institūciju / ministriju līmenī ir nepieciešams rast risinājumus konkrētu šķēršļu mazināšanai. Pieaugušo izglītības pārvaldības modelis ietver vairākas aktivitātes, kas, sadarbojoties ministrijām un institūcijām (Izglītības un zinātnes ministrija / Valsts izglītības attīstības aģentūra, Labklājības ministrija / Nodarbinātības valsts aģentūra un Ekonomikas ministrija), šajā ES Struktūrfondu plānošanas periodā nodrošinās vairākus projektus pieaugušo izglītībā (piem., SAM8.4.1., SAM 7.1.1., SAM 7.2.1., SAM 1.2.2.1., SAM 1.2.2.3.), kuru vairākās aktivitātēs pieaugušais dalībai var pieteikties individuāli un atsevišķās aktivitātēs ar darba devēja pieteikumu;
- **Stratēģiskajā līmenī.** Ir izveidota starpinstitucionāla Pieaugušo izglītības pārvaldības padome, kuras uzdevums ir attīstīt pieaugušo izglītības politiku un normatīvo regulējumu Latvijā, kas ietver gan izglītības prioritāšu, mērķa grupu un aktuālā mācību satura noteikšanu, finansējuma sadali, gan īstenojamo projektu pēctecību, kas nodrošinās pieaugušajam atbalsta saņemšanu iesaistei pieaugušo izglītībā citos atbalsta līmeņos.

---

²¹ Sk.: <http://www.csb.gov.lv/notikumi/par-pieauguso-izglitibas-apsekojuma-rezultatiem-2011-gada-36861.html>

3. Ieteikumi neformālās izglītības programmu atbilstības Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrai (LKI) veicināšanai

Ņemot vērā iepriekšminēto attālinātību starp īstenošanai piedāvātājām pieaugušo neformālās izglītības programmām Latvijā un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras (turpmāk – EKI) pieejā noteiktajiem standartiem mācīšanās rezultātu formulēšanā, ir nepieciešama rīcība, kas veicinātu plašāk formulētu mācīšanās rezultātu pielietošanu un iekļaušanu izglītības programmu aprakstos. Šādas zināšanas galvenokārt ir jādod šo programmu īstenotājiem un organizatoriem, viņus izglītojot un sniedzot labus piemērus, kā arī skaidrojot ieguvumus no šādas pieejas. Jo īpaši tas būtu svarīgi tām izglītības programmām, kas dod ieguldījumu profesionālo kvalifikāciju iegūšanā, kas tālākā procesā tiek atzītas, izdodot profesionālās kvalifikācijas apliecības. Vienlaicīgi jāatzīmē, ka tie nevar būt nevajadzīgi birokratizēti, administratīvo slogu vairojoši un formāli pasākumi, kāda būtu, piemēram, prasība pašvaldībām iekļaut EKI līmenim atbilstošu mācīšanās rezultātu definēšanu pieaugušo neformālās izglītības programmu aprakstos, lai varētu saņemt licences šo programmu īstenošanai. Šādu prasību varētu izvirzīt tad, kad paši pašvaldību darbinieki būtu pietiekami kvalificēti un varētu izskaidrot izglītības programmu īstenotājiem EKI principus, mācīšanās rezultātu būtību un to pielietošanu, kā arī varētu novērtēt, vai iesniegtajās pieaugušo neformālās izglītības programmās šie veiktie mācīšanās rezultātu formulējumi ir kvalitatīvi un pamatoti. Jāņem vērā, ka daudzos gadījumos gan izglītības programmu īstenotāji, gan licencēšanas darbinieki pašvaldībās nav profesionālās izglītības jomas speciālisti un viņiem var nebūt pietiekami dziļas zināšanas par EKI instrumentu. Kā priekšlikumi tālāk ir minētas dažas nepieciešamās turpmākās rīcības EKI principu plašākas izmantošanas veicināšanai:

1. Izstrādāt labās prakses ieteikumus pieaugušo neformālās izglītības programmu veidošanai, publicēt tos pieaugušo izglītības tīmekļa vietnēs;
2. Sniegt informāciju par pedagogu, viņa izglītību, pieredzi un kvalifikāciju izglītības programmas aprakstā. Ja pieaugušo neformālās izglītības programmas saturs ir saistīts ar veselības un drošības jautājumiem, par pedagogiem vēlams aicināt personas ar kvalifikāciju apliecinošiem sertifikātiem.
3. Tā kā pieaugušo neformālās izglītības programmu apraksti liecina par pieaugušo izglītības piedāvātāju kopumā ļoti ierobežotu izpratni pat EKI, pieaugušo izglītības programmu īstenotājiem pašiem ir jāpiedāvā apgūt mācības par EKI, tās līmeņiem, mācīšanās rezultātu jēdzienu, to formulēšanu (pēc principa “skolot skolotājus”).

Nr.	Pieaugušo neformālās izglītības KVALITĀTES KRITĒRIJS	Pieaugušo neformālās izglītības KVALITĀTES KRITĒRIJA SKAIDROJUMS	PIERĀDĪJUMI par pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kritērija izpildi LABĀ LĪMENĪ
1.	Licence	<p>Atbilstoši Izglītības likuma 46. panta piektajā daļā noteiktajam izglītības iestādes un NBS vienības pieaugušo neformālās izglītības programmas var īstenot bez licences.</p> <p>Līdz ar to citi pieaugušo izglītības sniedzēji, ja nav reģistrēti Izglītības iestāžu reģistrā, var īstenot pieaugušo neformālo izglītību pēc pašvaldības licences saņemšanas līdz tās derīguma termiņa beigām, kā arī pēc termiņa pagarinājuma.</p>	Pašvaldības izdota licence, kuras derīguma termiņš pietiekams izglītības programmas īstenošanai pilnā apjomā, ja nepieciešama.
2.	Izglītības programma	<p>Atbilstoši Izglītības likuma 33.pantā noteiktajam izglītības programma ir izglītības iestādes vai citas šajā likumā noteiktas institūcijas izglītojošo darbību reglamentējošs dokuments, ar kuru atbilstoši izglītības pakāpei, izglītības veidam, mērķa grupai un valsts izglītības standartam vai valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām tiek noteikti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) izglītības programmas mērķi, uzdevumi un plānotie rezultāti; 2) prasības izglītojamā iepriekš iegūtajai izglītībai; 3) izglītības saturs kā vienots mācību priekšmetu vai moduļu satura kopums; 4) izglītības programmas īstenošanas plāns; 5) izglītības programmas īstenošanai nepieciešamā personāla, finanšu un materiālo līdzekļu izvērtējums. <p>Ņemot vērā, ka valsts standarts noteic izglītības programmas saturu un pieaugušo neformālajai izglītībai nepastāv valsts standarts, tad šajā izpratnē ir piemērojams Izglītības likuma 46. panta trešajā daļā noteiktais, ka pieaugušo neformālās izglītības programmas nosaka izglītības saturu un to atbilstību valsts, sabiedrības un darba devēju, kā arī individuālajām interesēm, un šīs programmas pieaugušajiem ir tiesības apgūt visa mūža garumā neatkarīgi no iepriekš iegūtās izglītības, kas ietver nozarei, darbības</p>	Iepirkumā iesniegtās pieaugušo neformālās izglītības programma, tās atbilstības izvērtējums.

		jomai atbilstoša satura apguvi, kā arī plašu pieejamību bez iepriekšējas izglītības un sagatavotības ierobežojumiem.	
3.	Definēti sasniedzamie rezultāti atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrai	<p>Izglītības likuma 33. pantā noteikts, ka izglītības programmā jāietver plānotie rezultāti. Aktuālā izglītības terminoloģija šajā kontekstā sniedz divus terminus: mācīšanās rezultāti un sniedzamie rezultāti. Mācīšanās rezultāti ir apgalvojumi par to, ko mācību procesā iesaistītais zina, saprot un spēj darīt pēc attiecīgo mācību pabeigšanas, un tie ir definēti zināšanu, prasmju un kompetenču izteiksmē.</p> <p>Savukārt sasniedzamie rezultāti ir plānotie mācīšanās rezultāti²². Līdz ar to pieaugušo neformālās izglītības programmā jāiekļauj sniedzamo rezultātu apraksts, kas izteikts zināšanu, prasmju un kompetenču izteiksmē, kas plānotas sasniegt programmas apguves rezultātā.</p> <p>Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras apraksts ietverts Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnijā noteikumu Nr. 322 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” 2.tabulā.</p> <p>Savukārt termins “sasniegtie mācīšanās rezultāti” ir skaidrots Profesionālās izglītības likuma 1.panta 2⁴) punktā ietvertajā moduļa definīcijā, proti, sasniegtie mācīšanās rezultāti kā novērtējams un pierādāms zināšanu, prasmju un kompetenču kopums.</p>	<p>Pieaugušo neformālās izglītības programma ietver sniedzamo rezultātu aprakstu, kas raksturo zināšanas, prasmes un kompetences, ko plānots apgūt..</p> <p>Sasniedzamo mācīšanās rezultātu raksturojums pašvērtējumā.</p>
4.	Materiāltechniskie resursi un mācību līdzekļi	<p>Izglītības likuma 1. panta 12⁴. punktā noteikts, ka mācību līdzekļi ir izglītības programmas īstenošanā un izglītības satura apgūvē izmantojamā, tai skaitā elektroniskajā vidē izmantojamā:</p> <p>a) mācību literatūra (mācību grāmatas, tām pielīdzinātās darba burtnīcas un citi izglītības satura apguvei paredzēti izdevumi, kas tiek izmantoti mācību procesā valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijās, valsts pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības, profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības standartos noteiktā izglītības satura apgūvē),</p> <p>b) metodiskie līdzekļi (metodiskie ieteikumi un citi pedagoga darba vajadzībām paredzēti mācību izdevumi),</p>	<p>Pieaugušo neformālās izglītības programmā ietvertais materiāltechnisko resursu un mācību līdzekļu apraksts/izvērtējums, īstenošana vai tā dibinātāja izziņa/apliecinājums.</p>

²² Terminoloģija. Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā. Pētījuma ziņojums. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs, 2016.

		<p>c) papildu literatūra (uzziņu literatūra, kartogrāfiskie izdevumi, nošu izdevumi, daiļliteratūra, tai skaitā bērnu literatūra un citi izglītības programmu īstenošanai nepieciešamie periodiskie un neperiodiskie izdevumi),</p> <p>d) uzskates līdzekļi (attēli, tekstuāli izdevumi, vizuāli materiāli, dabīgie mācību objekti, maketi un modeļi, kuros ievietota vizuāla vai audio informācija),</p> <p>e) didaktiskās spēles (mācību procesā izmantojamas spēles, kurās ietverti mācību satura apguves uzdevumi vai mācību sasniegumu pārbaudes elementi),</p> <p>f) digitālie mācību līdzekļi un resursi (elektroniskie izdevumi un resursi, kuros iekļauts izglītības programmas īstenošanai nepieciešamais saturs),</p> <p>g) izdales materiāli (vingrinājumi, shēmas, darba lapas, piemēri, paraugi un citi materiāli, kas paredzēti katram izglītojamajam, individualizējot mācību procesu),</p> <p>h) mācību tehniskie līdzekļi (mācību procesā izmantojamās tehniskās ierīces un iekārtas, tai skaitā izglītojamajiem ar īpašām vajadzībām paredzētās tehniskās ierīces un iekārtas),</p> <p>i) mācību materiāli (vielas, izejvielas un priekšmeti, ko izmanto izglītības satura apguvei, veicot praktiskus uzdevumus),</p> <p>j) iekārtas un aprīkojums (ierīces, rīki, instrumenti, priekšmeti un piederumi, tai skaitā sporta aprīkojums, ar kuru palīdzību nodrošina izglītības satura apguvi, garantējot drošības un higiēnas prasību ievērošanu),</p> <p>k) individuālie mācību piederumi (izglītojamo personiskās lietošanas priekšmeti un materiāli, kas tiek izmantoti kā mācību līdzekļi vai saistībā ar mācību iespēju nodrošināšanu: kancelejas piederumi, apģērbs un apavi, atsevišķu mācību priekšmetu (sports, mājturība un tehnoloģijas u.c.) obligātā satura apguvei nepieciešamais specifiskais apģērbs, apavi un higiēnas piederumi, materiāli, kurus izmantojot mācību procesā, skolēns rada priekšmetu vai produktu savām vajadzībām.</p> <p>Ņemot vērā, ka mācību līdzekļi ir ļoti plašu resursu loku aptverošs jēdziens, pieaugušo neformālās izglītības kvalitātes kontekstā būtiski ir izmantot tos konkrētos mācību līdzekļus, kas var nodrošināt efektīvu mācīšanos un sasniedzamos mācīšanās rezultātus.</p>	
--	--	---	--

		Izglītības likuma 1. panta 12 ⁴ . punkta apakšpunktā “h” noteikts, ka mācību tehniskie līdzekļi ir mācību procesā izmantojamās tehniskās ierīces un iekārtas, tai skaitā izglītojamajiem ar īpašām vajadzībām paredzētās tehniskās ierīces un iekārtas, bet apakšpunktā “j” noteikts, ka iekārtas ir ierīces, rīki, instrumenti, priekšmeti un piederumi, ar kuru palīdzību nodrošina izglītības satura apguvi, garantējot drošības un higiēnas prasību ievērošanu (t.sk. mācību klašu mūsdienīgs aprīkojums, IKT pieejamība, praktisko nodarbību telpas un iekārtas u.c.).	
5.	Mācību personāls , kura pieredze, izglītība, kvalifikācija atbilst konkrētajai pieaugušo izglītības programmas grupai un / vai mācību kursam (modulim).	<p>Izglītības likuma 48. panta pirmajā daļā noteikts, ka strādāt par pedagogu ir tiesības personai, kurai ir pedagoģiskā izglītība vai kura apgūst pedagoģisko izglītību, kas atbilst Ministru kabineta noteiktajām profesionālās kvalifikācijas prasībām. Šīs prasības neattiecas uz pieaugušo neformālo izglītību. Līdz ar to normatīvajos aktos nav noteiktas obligātas pieaugušo neformālās izglītības pedagogu izglītības un kvalifikācijas prasības un pamatota ir priekšrocība, ja izglītības īstenotājs piesaista nozarē pieredzējušus profesionāļus kā pedagogus (mācībspēkus).</p> <p>Vienlaikus arī uz pieaugušo neformālās izglītības pedagogu attiecināmi Izglītības likuma 50. pantā noteiktie ierobežojumi strādāt par pedagogu: 1) persona, kas sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu (neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas), izņemot gadījumu, kad pēc sodāmības dzēšanas vai noņemšanas Ministru kabineta noteikta institūcija²³, izvērtējusi, vai tas nekaitē izglītojamo interesēm, ir atļāvusi strādāt par pedagogu personai, kas bijusi sodīta par tīšu kriminālpārkāpumu vai mazāk smagu noziegumu; 2) persona, kuras rīcībspēja ierobežota normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā; 3) valsts vai pašvaldību izglītības iestādēs, kā arī valsts augstskolu vidējās izglītības iestādēs – persona, kurai nav Ministru kabineta noteiktajā kārtībā izsniegta dokumenta, kas apliecina valsts valodas prasmi augstākajā pakāpē; 4) persona, kurai ar tiesas lēmumu atņemtas aizgādības tiesības; 5) persona, kas atbrīvota no pedagoga amata, ja tās rīcībā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā konstatēta neatbilstība</p>	Informācija Valsts izglītības informācijas sistēmā, iespējamo pedagogu CV, pedagogam, par kuru nav informācijas Valsts izglītības informācijas sistēmā – izziņa no Sodū reģistra.

²³ Ministru kabineta noteiktā institūcija – Izglītības kvalitātes valsts dienests

		Izglītības likuma 30. panta ceturtajā daļā, 48. panta piektajā daļā vai 51. panta pirmās daļas 2. ¹ punktā noteiktajām prasībām un no darba tiesisko attiecību izbeigšanās dienas nav pagājis viens gads.	
6.	Ir noteikts izglītības programmas vadītājs / atbildīgais darbinieks	Ikvienam sadarbības partnerim, interesentam par izglītības programmas apguvi, izglītojamajam, pasūtītājam u.c. ir būtiski spēt sazināties tiešā kontaktā ar personu, kas izglītības iestādē atbild par konkrētās programmas īstenošanu, t.i. – programmas vadītāju vai par izglītības programmas īstenošanu atbildīgo darbinieku. Ieinteresētajām pusēm ir tiesības sniegt priekšlikumus sadarbībai, uzlabojumiem, precizējumiem u.c. jautājumos. Šāda konkrēta informācija var veicināt izglītības piedāvātāja daļību publiskajā iepirkumā, kā arī pozitīva rezultāta sasniegšanu.	Informācija tehniskajā specifikācijā, pieaugušo neformālās izglītības piedāvātāja izziņa/apliecinājums vai deleģējuma vēstule.
7.	Tiek īstenoti iekšējās kvalitātes nodrošināšanas pasākumi (piem., pašvērtēšana)	Viens no kvalitātes nodrošināšanas elementiem bez ārējās vērtēšanas ir iekšējā vērtēšana. Gan iekšējās vērtēšanas, gan ārējās vērtēšanas pamatmērķis ir pilnveidot un paaugstināt izglītības kvalitāti izglītības iestādē ²⁴ . Līdz ar to izglītības piedāvātājam, lai nodrošinātu kvalitatīvu izglītības pakalpojumu un par tā kvalitāti sniegtu caurskatāmu informāciju ieinteresētajām pusēm, ir jāīsteno iekšējie kvalitātes nodrošināšanas pasākumi, kā arī jāveic jēgpilna šo pasākumu iekšēja vērtēšana, rezultātus apkopojot pašnovērtējumā. Pašnovērtējuma ziņojums ir pierādījumos balstīts izglītības iestādes darbības jomu apraksts un to vērtējums pēc noteiktiem kritērijiem ²⁵ . Ar iekšējiem kvalitātes nodrošināšanas pasākumiem tiek iedibināta prakse piedāvātās izglītības kvalitātes nodrošināšanai, to ietvaros: ✓ izstrādā savu pieaugušo izglītības programmu veidošanas, iekšējās apstiprināšanas procedūru, iesaistot ieinteresētos sadarbības partnerus, t.sk. pasūtītāju; ✓ izveido un publisko izglītojamo sasniedzamo rezultātu vērtēšanas kritērijus un kārtību;	Pašvērtējums (piem., pašnovērtējuma ziņojums) vai īstenoto iekšējās kvalitātes nodrošināšanas pasākumu apraksts.

²⁴Sk. http://viaa.gov.lv/library/files/original/06_IKVD_Metod_iet_pasvertesanai.pdf, 7. lpp.

²⁵ Turpat, 8. lpp.

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ izveido iekšējo kārtību pedagogu darba kvalitātes nodrošināšanai un kompetences pilnveidei; ✓ nodrošina, ka tiek vākta un analizēta informācija par absolventu nodarbinātību, profesionālās kompetences atzišanu, apmierinātību ar apgūto programmu, pedagogu veikumu, pieejamajiem mācību resursiem (literatūru, materiāliem, mācību tehniskiem līdzekļiem un iekārtām). 	
8.	Sadarbojas ar programmas jomai / tematikai atbilstošiem atzītiem nozares darba devējiem un / vai darba devēju organizācijām	<p>Izglītības likuma 1. panta 17. punktā ir noteikts, ka pieaugušo izglītība ir daudzveidīgs personu izglītošanas process, kas cilvēka mūža garumā nodrošina personības attīstību un konkurētspēju darba tirgū un šā likuma 46. panta trešajā daļā precizēts, ka pieaugušo neformālās izglītības programmas nosaka šīs izglītības saturu un to atbilstību valsts un darba devēju, kā arī personības izaugsmes interesēm.</p> <p>Kvalitatīva un Izglītības likuma prasībām atbilstoša pieaugušo neformālās izglītības programma jāsadatavo sadarbībā ar programmas tematikai atbilstošām profesionālajām organizācijām, t.sk. asociācijām, nozaru ekspertu padomi/ēm. Profesionālās izglītības likuma 12. panta otrās daļas 7. punktā ir noteikts, ka nozaru ekspertu padomes risina jautājumus, kas saistīti ar nodarbinātību, pieprasījumu un piedāvājumu attiecīgās nozares darba tirgū, tādējādi ikvienam izglītības īstenotājam, sagatavojot izglītības programmu, pastāv tiesības vēsties pēc informatīva atbalsta, lai sagatavotā izglītības programma nodrošinātu konkurētspēju darba tirgū konkrētajā nozarē, kā arī par tās atbilstību darba devēju interesēm.</p> <p>Liela daļa pieaugušo neformālās izglītības programma tiek sagatavotas vispārēji un pamata zināšanu, prasmju un kompetences apguvei. Piemēram, valodu programmas, komunikācijas un digitālās kompetences programmas u.c. Šādā gadījumā izglītības īstenotājam ir nepieciešams rast iespējas sadarbībai ar atbilstošas jomas profesionālo organizāciju (biedrību, asociāciju, apvienību, arodbiedrību utt.).</p>	Pašnovērtējuma ziņojums vai īstenoto iekšējās kvalitātes nodrošināšanas pasākumu procesu apraksts, vienošanās dokumenti par sadarbību.
9.	Pēc programmas apguves tiek izsniegts izglītības dokuments	Kritērijs iestrādāts ņemot vērā reģionālajos semināros izteiktos priekšlikumus, kā arī aptaujas rezultātus. Izglītības guvēja interesēs ir	Pieaugušo izglītības īstenotāja apstiprinātie

		saņemt apliecinājumu par izglītības programmas apguvi, kurā ietverti programmas dati: nosaukums, stundu skaits, īstenošanas periods, kā arī var tikt iekļauta informācija par mācību personālu, programmas vadītāju.	paraugi, dokumentu izsniegšanas uzskaitē.
10.	Saņemti augsti novērtējumi par pieaugušo neformālās izglītības programmu īstenošanu gan no pasūtītāja, gan izglītojamo puses	Augsti novērtējumi par īstenoto pieaugušo neformālās izglītības programmu no citu pasūtītāju, esošo izglītojamo un absolventu puses norāda uz pieaugušo neformālās izglītības īstenošanas iepriekšējās darbības atzinību, sadarbību un interesi par reputāciju un darbības novērtēšanu. Pasūtītājam sniedz priekšstatu par pretendenta darbības kultūru. Atbildības par publisko resursu izlietošanu un stratēģiskās sistēmas ES sadarbībai izglītības un apmācības jomā ("ET 2020") mērķu kontekstā ir jāveicina vienīgi augstas kvalitātes un atzīta pieaugušo neformālās izglītība pakalpojuma iepirkšana.	Pašnovērtējuma ziņojums vai īstenoto iekšējās kvalitātes nodrošināšanas pasākumu procesu apraksts
11.	Pieaugušo izglītības īstenošanas pieredze īsteno mācības darba vietā	Jēdziens "darba vidē balstītas mācības" ir saistāms ar profesionālo izglītību, jo tās ir profesionālās izglītības ieguves forma, saskaņā ar kuru izglītības programmas profesionālā satura teorija un prakse pārmaiņus tiek apgūta izglītības iestādē un uzņēmumā (vai darbam pietuvinātā vidē), par ko ir noslēgts trīspusējs līgums starp izglītības iestādi, darba devēju un izglītības guvēju ²⁶ . Savukārt pieaugušo neformālās izglītības kontekstā plaši izmanto terminu " mācības darba vietā ". ET 2020 Pieaugušo izglītības darba grupa atbilstoši tās mandātam sniegusi šādu termina izpratni – pieaugušo mācības darba vietās vai darbam pietuvinātā vidē, lai tos sagatavotu nodarbinātībai vai profesionālām izmaiņām ²⁷ . Visbiežāk šāda veida pieaugušo neformālā izglītība tiek īstenota pēc konkrētu darba devēju, nozaru vai Nodarbinātības Valsts aģentūras pasūtījuma un nenoteic izglītības iestādei nepieciešamību konkrētās izglītības programmas īstenošanai iegādāties mācību tehniskos līdzekļus un iekārtas.	

²⁶ Terminoloģija. Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā. Pētījuma ziņojums. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs, 2016.

²⁷ Sk.: <https://ec.europa.eu/epale/en/blog/workplace-learning-more-learning-workplace>

12.	Pieaugušo izglītības īstenotāja mācību personāls – pieredzējuši un nozares organizācijās atzīti profesionāļi.	Kvalitatīvi īstenotas izglītības programmas galvenais priekšnoteikums ir mācību personāls (vai pedagogs), kas ir profesionālis jomā, tematā, kurā apņēmis nodot savas zināšanas un prasmes izglītojamajiem. Profesionalitāti iegūst darbojoties, attīstoties šajā jomā, papildinot prasmes ar jaunām un progresīvām zināšanām. Pieaugušo neformālajā izglītībā nav noteiktas mācību personālam (pedagogiem) izglītības un profesionālās kvalifikācijas prasības, taču būtiski ir būt savā jomā atpazīstamam kā labam speciālistam.	Mācību personāla personas lietas, izglītības un profesionālās kvalifikācijas dokumenti, nozaru organizāciju rekomendācijas, mācību personāla publikācijas u.tml.
13.	Iesaiste darba devēju, darba ņēmēju vai ar tā pamatdarbības jomu saistītas sabiedriskas organizācijas darbā.	Pieaugušo neformālajai izglītības saturam ir jābūt orientētam ne tikai uz aktuālo zināšanu un prasmju apguvi, bet arī ar sabiedrisku nozīmi. Būtiska nozīme, lai izglītības īstenotājs pārzinātu aktuālos procesus, iesaistītos to norisē savas darbības jomā, tādejādi veicinot savu atpazīstamību un nozīmību. Minētais var veicināt arī izglītību ieguvušo konkurētspēju.	Sadarbības līgumi vai tml. dokumentācija vai citi dalību apliecinājoši dokumenti.

IZMANTOTIE AVOTI

Autoru kolektīvs. *Latviešu valodas vārdnīca*. R.: Avots, 2006.

Centrālās statistikas pārvaldes dati. <http://www.csb.gov.lv/notikumi/par-pieauguso-izglitibas-apsekojuma-rezultatiem-2011-gada-36861.html>

Eiropas Pieaugušo izglītības e-platformas blogs. Sk.:
<https://ec.europa.eu/epale/en/blog/workplace-learning-more-learning-workplace>

Kārklīņa, S. (2013). *Valodu mācīšanās atbalsts un tā vadība neformālajā pieaugušo izglītībā Latvijā*. Rīga: Latvijas Universitāte. Pieejams: [https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/5147/24329-Silvija_Karklina_2013.pdf?sequence=1\[30.08.2017\]](https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/5147/24329-Silvija_Karklina_2013.pdf?sequence=1[30.08.2017])

Kvalitatīva pieaugušo izglītības piedāvājuma atlases ieteicamie kritēriji publiskajā iepirkumā. EPAL Eiropas Pieaugušo izglītības e-platforma. 2016. Pieejams: <https://ec.europa.eu/epale/lv/blog/kvalitativa-pieauguso-izglitibas-piedavajuma-atlases-ieteicamie-kriteriji-publiskaja-iepirkuma>

LR Saeima. (2014) *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam*. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=266406> [30.08.2017].

LR Saeima. (1998) *Izglītības likums (Law on Education)*. Latvijas Republikas tiesību akti, Rīga: LR Saeima. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50759> [30.08.2017].

LR Labklājības ministrija. (2015) *Eiropas Sociālā fonda projekta „Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām” Nr.1 DP//1.2.2.1.2./09/IPIA/NVA/001 Noslēguma ziņojums*. Pieejams: http://www.google.lv/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjAzoboocXVAhWJyRoKHbITArsQFggkMAA&url=http%3A%2F%2Fsf.lm.gov.lv%2F%2Ffiles%2FHPV_I_zin_2014_15042015.docx&usg=AFQjCNEpJwCliNay9BMjKssIscMWCwHe6g [30.08.2017].

LR Ministru kabinets. (2016) *Par Pieaugušo izglītības pārvaldības modeļa ieviešanas plānu 2016.–2020.gadam*. Ministru kabineta 2016.gada 5.maija rīkojums Nr.287. Pieejams: <http://likumi.lv/ta/id/281992-par-pieauguso-izglitibas-parvaldibas-modela-ieviesanas-planu-2016-2020-gadam>

LR Ministru kabinets. (2015) *Par Iekļaujošas nodarbinātības pamatnostādnēm 2015.-2020.gadam*. Ministru kabineta 2015.gada 12.maija rīkojums Nr.244. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=273969>

LR Labklājības ministrija.(2016) *Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2016. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”*. Pieejams: www.lm.gov.lv/upload/darba_tirgus/lmzino_2016_31032016.pdf

LR Labklājības ministrija. (2017) *Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2017. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”*. Pieejams: <http://www.lm.gov.lv/text/>

Metodiskie ieteikumi profesionālās izglītības un vispārējās izglītības iestāžu pašvērtēšanai. (2016). Darba grupa S.Dīķes vadībā. Rīga: Valsts izglītības attīstības aģentūra. Pieejams: www.viaa.gov.lv/library/files/.../06_IKVD_Metod_iet_pasvertesana.pdf [30.08.2017]

Ministru kabineta 2016. gada 20. decembra noteikumi Nr. 831 “Kārtība, kādā akreditē izglītības iestādes, eksaminācijas centrus un citas Izglītības likumā noteiktās institūcijas, vispārējās un

profesionālās izglītības programmas un novērtē valsts augstskolu vidējās izglītības iestāžu, valsts un pašvaldību izglītības iestāžu vadītāju profesionālo darbību”

Pārdomu dokuments par Eiropas sociālo dimensiju (2017.) Sk.

https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-social-dimension-europe_lv

Pieaugušo izglītības kvalitāte un tās nodrošinājums. Eiropas programmas īstenošana pieaugušo izglītības jomā (Granta lēmuma numurs 2012-3753/001-001).Dr.paed. Andras Fernātes prezentācija (2014.). Sk: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/02_Forum_Fernate_5.pdf

Publikācija par starpresoru forumu „Pieaugušo izglītības kvalitāte un tās nodrošinājums”(2014.). Sk.: <http://www.nozaruekspertupadomes.lv/aktuali/starpresoru-forums-pieauguso-izglitibas-kvalitate-un-tas-nodrosinajums-334>

Terminoloģija. Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā. Pētījuma ziņojums. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs, 2016.

EQAVET working group on the quality assurance approach in adult learning in the context of continuing VET. Supporting adult learning, continuing VET and soft skills development by using quality assurance descriptors and indicators. European Quality Assurance in Vocational Education and Training.2015. Pieejams: https://ec.europa.eu/epale/sites/epale/files/al_cvet_results_june_2015.pdf

European Commission, Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion. (2015).*An in-depth analysis of adult learning policies and their effectiveness in Europe.* Sk.: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7851&type=2&furtherPubs=yes>

Simon Broekand Bert-Jan Buiskool Zoetermeer (2013). *Developing the adult learning sector. Quality in the Adult Learning Sector.* Pieejams:

https://www.academia.edu/4199027/Developing_the_adult_learning_sector_Quality_in_the_Adult_Learning_Sector

<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/forecasting-skill-demand-and-supply/data-visualisations>